

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор
Державного закладу
«Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені
К. Д. Ушинського»

Андрій КРАСНОЖОН

20 грудня 2023 року

ВИСНОВОК

про дисертацію здобувачки наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Листопад Наталі Леонідівни з теми «**Педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів**».

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор, Княжева Ірина Анатоліївна.

**Витяг з протоколу № 6
засідання наукового (фахового) семінару Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
імені К. Д. Ушинського»**

від 14 грудня 2023 року

На засіданні були присутні: голова наукового (фахового) семінару, доктор педагогічних наук, професор Т. І. Койчева, учений секретар наукового (фахового) семінару, кандидат педагогічних наук, доцент О. А. Галіцан, доктори педагогічних наук, професори В. А. Балакірева, Л. І. Березовська, І. М. Богданова, І. А. Княжева, Т. Ю. Осипова, І. О. Пальшкова, О. В. Попова, А. Ф. Линенко, Н. М. Черненко, кандидати педагогічних наук, доценти І. О. Бартенєва, О. П. Ноздрова, Л. Г. Яновська. Запрошені: кандидат педагогічних наук, доцент І. К. Мардарова.

СЛУХАЛИ: Обговорення дисертації здобувачки наукового ступеня Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Листопад Наталі Леонідівни з теми «Педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів».

ВИСТУПИЛИ:

Голова наукового (фахового) семінару, доктор педагогічних наук, професор Т. І. Койчева: пропоную присутнім заслухати доповідь здобувачки наукового ступеня кандидата педагогічних наук Листопад Наталі Леонідівни за матеріалами дослідження і висловити свою думку щодо представленної роботи.

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний

університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 30 червня 2016 року).

Н. Л. Листопад: Вельмишановна головуєча та члени наукового семінару, присутні гості. Вашій увазі пропонується дисертаційне дослідження з теми «Педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів».

Актуальність дослідження зумовлюється активізацією процесів цифрової трансформації ринку праці, сфери культури, освіти, застосуванням у всіх сферах життєдіяльності людини інформаційно-комунікаційних технологій, що ґрунтуються на використанні інформації в цифровому вигляді, соціальним замовленням сучасного суспільства щодо професійної підготовки у закладах фахової передвищої освіти висококваліфікованих фахівців, здатних до самоосвіти, до професійної діяльності в умовах сучасного цифрового суспільства.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні й експериментальній апробації педагогічних умов, моделі і методики формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів.

Досягнення цієї мети зумовило розв'язання низки завдань.

Відповідно до першого завдання було проведено історико-педагогічний аналіз сутності цифрової культури як результату розвитку і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій; визначено методологічні засади формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів; визначено сутність і структуру цифрової культури студентів педагогічних коледжів; конкретизовано зміст понять «цифрова грамотність», «цифрова компетентність», «цифрова зрілість», «цифровий світогляд», «цифрове освітнє середовище педагогічного коледжу»; науково обґрунтовано поняття «формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів».

Встановлено, що методологічними засадами формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів є культурологічний, системний, компетентнісний підходи.

Обґрунтовано, що ключове поняття цифрова культура студентів педагогічних коледжів розуміється як базова особистісна якість, що передбачає наявність у студентів цифрової грамотності та компетентності, цифрової зрілості та світогляду, готовності до ефективної освітньої та професійної діяльності в цифровому освітньому середовищі та цифровому суспільстві. З огляду на сутнісну характеристику поняття «цифрова культура студентів педагогічних коледжів», визначено її структуру, яка представлена в єдності трьох компонентів: когнітивно-операційного, мотиваційно-ціннісного і діяльнісно-праксеологічного. Виокремлено такі функції цифрової культури студентів педагогічного коледжу: пізнавальна, регулятивна, комунікативна.

Відповідно до другого завдання визначено критерії з показниками сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів. Когнітивний критерій з показниками: обізнаність щодо напрямів цифровізації різних сфер життєдіяльності як тенденції суспільного розвитку та пріоритету державної політики; обізнаність про сучасні інформаційно-

комунікаційні технології, що використовуються в майбутній професійно-педагогічній діяльності та наявність знань про пошук, добір, аналіз, збереження, перетворення, передачу інформації; наявність структурованих знань про принципи організації оптимального та продуктивного спілкування в цифровому освітньому середовищі та створення безпечного індивідуального цифрового освітнього середовища.

Ціннісний критерій з показниками: усвідомлення важливості цифровізації як ціннісної пропозиції та стратегії розвитку людини, суспільства і держави; усвідомлення значущості володіння цифровою культурою як конкурентної переваги фахівця в педагогічній сфері; наявність мотивації до вивчення та ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій для розв'язання поточних освітніх завдань і творчого перетворення об'єктів майбутньої професійно-педагогічної діяльності.

Діяльнісний критерій з показниками: усвідомлення необхідності та дотримання правил критичного ставлення до інформації та цифрових даних, представлених у мережі Інтернет; дотримання правил кібербезпеки і захисту від негативних інформаційних впливів та соціальної відповідальності в роботі з професійно-орієнтованим цифровим контентом, здійснення рефлексії успішності застосування авторського цифрового освітнього контенту; ефективне використання цифрових засобів для дотримання адекватної віртуальної ідентичності під час здійснення цифрової комунікації та конструктивної моделі поведінки в цифровому освітньому середовищі.

Визначено рівні сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів: високий, достатній, задовільний, низький.

Для розв'язання третього завдання було визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів: висвітлення у змісті професійної підготовки студентів педагогічного коледжу сутності та особливостей цифрової культури, стимулювання студентів на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності; формування цифрового освітнього середовища педагогічного коледжу та педагогічне менторство в розробці комфортного і безпечного індивідуального цифрового освітнього середовища студента; використання в освітньому процесі професійно-орієнтованого цифрового контенту, фасилітативна підтримка у самостійній розробці студентами авторського цифрового освітнього контенту.

Відповідно до четвертого завдання розроблено модель формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів. Розроблено й апробовано в експериментальних групах методику формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів, що розглядається як алгоритмічна процедура цілеспрямованих дій, яка складається із сукупності взаємопов'язаних елементів: мети, змісту, форм, методів і засобів взаємодії студентів і викладачів в освітній діяльності та конкретизованих, обґрунтованих педагогічних умов, що забезпечують формування цифрової культури як базової особистісної якості і включає взаємопов'язані три етапи:

когнітивно-збагачувальний, ситуативно-стимульований, проєктно-творчий. В ході формувального експеримента студенти залучалися до різних форм інтерактивної, продуктивної та творчої діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Формування сталої мотивації студентів педагогічних коледжів до формування цифрової культури, оволодіння знаннями про засоби та способи отримання, зберігання, обробки інформації, розвиток навичок роботи з комп'ютером як засобом управління інформацією. Формування цифрової культури здійснювалось у процесі створення відео-завдань професійного спрямування, Інтернет-подорожей до країни знань, онлайн-тестів.

Використання в освітньому процесі професійно-орієнтованого цифрового контенту передбачало використання водкастів та подкастів. Проведено тренінг на тему «Структурування та візуалізація освітнього матеріалу», майстер-клас «Інтерактивна дошка як засіб інтенсифікації освітньої діяльності», онлайн-воркшоп з теми «Цифрові інструменти сучасного педагога», на якому розглянуто специфіку впровадження електронного документообігу.

Формування цифрової культури здійснювалася у процесі створення відеотеки фрагментів уроків та занять з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та «експрес-презентацій», виконання завдання «Орієнтування в ситуації з відеокадром», створення персонального сайту.

Під час проходження «Навчальної (психолого-педагогічної) практики» та «Педагогічної практики» студенти експериментальних груп оволодівали первинними навичками самостійної педагогічної діяльності. Практиканти мали можливість використовувати різні джерела інформації: наукову літературу, періодичні видання, Інтернет-ресурси. Під час проєктної діяльності студенти брали участь у створенні конкретного результату – авторського цифрового освітнього контенту, вчилися працювати в умовах обмеженого часу, набували навичок взаємодії з реальними замовниками, опановували навички презентації результатів проєкту, працювали в команді, брали на себе різні ролі, набували навичок професійної комунікації.

При порівняльному аналізі даних констатувального та контрольного етапів діагностики доведено, що в усіх компонентах цифрової культури в експериментальних групах відбулося значне зменшення студентів на задовільному і низькому рівнях, кількість студентів на високому і достатньому рівнях в експериментальних групах зазнала суттєвих змін у позитивний бік. У контрольних групах значних змін не виявлено. Статистична відмінність розподілів рівнів сформованості в експериментальних і контрольних групах перевірялася статистичним критерієм узгодженості Пірсона χ^2 квадрат та критерієм Манна-Уїтні. Встановлено наявність статистично значущих відмінностей у розподілі досліджуваних рівнів сформованості в експериментальних і контрольних групах на контрольному етапі дослідження, формування цифрової культури в експериментальних групах проходить більш ефективно.

Результати проведеної теоретичної та експериментальної роботи дають

підстави стверджувати, що мету дослідження досягнуто, завдання реалізовано, отримані наукові положення мають суттєве значення для теорії та методики професійної освіти.

Дякую за увагу!

Після доповіді було поставлені запитання.

Доктор педагогічних наук, професор І. А. Пальшкова: Наталя Леонідівна, чи передбачала запропонована Вами методика формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів використання можливостей штучного інтелекту?

Н. Л. Листопад: Дякую. Ми використовували елементи штучного інтелекту для формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів. Оскільки в реальному житті та професійній діяльності люди все більше користуються штучним інтелектом, відповідно, вміння ефективно та етично його використовувати є важливою навичкою.

Тому методика формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів передбачала знайомство з можливостями штучного інтелекту в освіті.

Але очевидно, що використання студентами Штучного інтелекту для генерації готових рефератів чи домашніх робіт є неприпустимим. Тому перший виклик, який постав перед нами, полягав в донесенні студентам етичних норм використання штучного інтелекту в освітньому процесі.

Ми пояснювали, що використання штучного інтелекту може бути корисним, коли він допомагає з генерацією ідеї, первинним збором інформації та покращенням написаного, проте він не є надійним джерелом інформації і не може замінити критичне мислення та самостійний аналіз. А це означає, що в навчанні та майбутній кар'єрі не можна повністю покладатися на такі інструменти та видавати їхню роботу за свою.

Тому нашою метою були навчити студентів критично мислити, перевіряти та аналізувати отриману інформацію. Це включало розуміння обмежень штучного інтелекту і здатність розрізняти реальні факти і можливі галюцинації, які може генерувати інструмент.

Загалом, використання штучного інтелекту в освіті може бути корисним, але вимагає обдуманих рішень та вирішення проблем, пов'язаних з етикою, конфіденційністю і якістю освіти. Впровадження штучного інтелекту в освіту має потенціал покращити навчальний процес і забезпечити більший доступ до якісної освіти.

Доктор педагогічних наук, професор О. В. Попова: Що Ви розумієте під поняттям «цифрова зрілість студентів педагогічних коледжів»?

Н. Л. Листопад: Дякую. Ми виходили з того, що цифрова зрілість студентів педагогічних коледжів передбачає впевнене володіння всіма складовими навичками цифрової грамотності та компетентності для розв'язання питань, що виникають в освітній діяльності студентів педагогічних коледжів.

Нами було визначено поняття «цифрова зрілість» – це наявність усталеної настанови на постійний розвиток та збагачення цифрового

потенціалу, оволодіння досвідом упевненого та безпечного використання інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових ресурсів задля втілення ефективної трансформації персонального цифрового освітнього середовища.

Узагальнюючи значення цифрова зрілість стосовно студентів педагогічних коледжів, можемо стверджувати, що цифрова зрілість студентів педагогічних коледжів – це багаторівневе динамічне утворення, всі компоненти якого є взаємозалежними та взаємозумовленими, і відсутність у студента хоча б одного з них обов'язково призведе до виникнення диспропорції в структурі його особистості.

Результати нашого дослідження підтвердили, що цифрова зрілість студентів педагогічних коледжів не формується стихійно, це система систематичного засвоєння знань, навичок і настанов, необхідних для майбутньої професійно-педагогічної діяльності.

Доктор педагогічних наук, професор В. А. Балакірєва: У чому полягають особливості формування цифрової культури саме у студентів педагогічних коледжів?

Н. Л. Листопад: Дякую. Особливості формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів пов'язані з тим, що фахова передвища освіта передбачає формування та розвиток певної освітньої кваліфікації, яка буде підтверджувати здатність особи виконувати спеціалізовані завдання у певній галузі професійної діяльності.

Фахова передвища освіта здобувається на основі: базової середньої освіти; профільної середньої освіти; повної загальної середньої освіти; професійної (професійно-технічної) освіти.

Особи, які здобувають фахову передвищу освіту на основі базової середньої освіти одночасно здобувають у закладі освіти обов'язкову повну загальну середню освіту. Після завершення навчання вони отримують відповідний документ про здобуття повної загальної середньої освіти.

Формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів відбувалося протягом всіх чотирьох років навчання в педагогічному коледжі. Тобто під час вивчення як предметів циклу загальноосвітньої підготовки «Інформатика», «Практичний курс інформатики (з елементами програмування)», так і дисциплін циклу професійної підготовки «Вступ до спеціальності», «Інформаційні технології та технічні засоби», «Педагогіка».

Навіть навчальна та педагогічна практика сприяла формуванню у студентів цифрової культури. Студенти користувалися національними освітніми платформи (Навчаємося вдома, Всеукраїнська школа онлайн), а також для комунікації з керівниками практики використовувалися різні офіційні канали зв'язку: Viber, Telegram, Classroom, Google Meet, електронна пошта тощо.

Доктор педагогічних наук, професор Т. Ю. Осипова: Яким чином Ви реалізували другу педагогічну умову – формування цифрового освітнього середовища педагогічного коледжу та педагогічне менторство в розробці

комфортного і безпечного індивідуального цифрового освітнього середовища студента?

Н. Л. Листопад: Дякую. Висуваючи другу педагогічну умову щодо формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів, ми базувалися на твердженні, що створення цифрового освітнього середовища педагогічного коледжу надає можливість для здобуття студентами не лише якісної фахової освіти, а й сприяє вмінням грамотно використовувати інформацію та отримувати осмислені результати, а також, що воно сприяє розумію, які алгоритми підходять для опрацювання й аналізу даних, які інформаційно-комунікаційні технології підходять для розв'язання освітніх завдань і яким результатам можна довіряти. Створення цифрового освітнього середовища передбачало використання таких додатків, як: Google Classroom, LEARNING APPS, дошку Miro та інші.

Наприклад за допомогою додатку Google Classroom можна: створювати віртуальні класні кімнати для кожної групи; приєднувати необмежену кількість учасників та класів; можливість залучення до викладання курсу кількох викладачів; зручне управління навчальним контентом – додавання, редагування навчальних матеріалів з можливістю об'єднання їх за темами, встановлення строків виконання роботи, можливість архівації курсів наприкінці семестру або року; оцінювання студентів; можливість коментування завдань викладачем та студентом та ін.

За допомогою LEARNING APPS ми створювати електронні інтерактивні вправи; цей додаток дозволяє процес *навчання об'єднувати* у невеликі інтерактивні модулі, які в подальшому можна використовувати як навчальні ресурси або для самостійної роботи; дає змогу проводити вікторини; робити класифікацію, вільну текстову відповідь, числову пряму, кросворд, аудіо- чи відео- контент тощо.

Онлайн-дошка Miro дає можливість не тільки викладу матеріалів для самостійної роботи студента, а дозволяє мотивувати, активно включати його у освітній процес; можна завантажувати файли з комп'ютера, за посиланнями, з бібліотеки зображень та ін.; можна додавати pdf-файли, Googl-документи презентації чи інші види контенту; можна переглядати матеріали, робити коментарі, використовувати стікери чи текст; розміщувати власні роботи, знайомитись та аналізувати конспекти, досвід роботи інших студентів чи педагогів-практиків.

Кандидат педагогічних наук, доцент О. А. Галіцан: Які негативні наслідки використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі Вам вдалося виявити в процесі формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів?

Н. Л. Листопад: Дякую. Нам вдалося встановити декілька негативних наслідків використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті: заміна пояснень викладача інформацією, яку студенти самостійно сприймають з екрана монітора і яка відчутно зменшує якість сприйняття та засвоєння навчального матеріалу, адже їхня увага при цьому розпорощується. В умовах розміщення в комп'ютерних мережах

різноманітної, часто суперечливої або протилежної за змістом інформації, на основі якої потрібно приймати правильні рішення, формування розвиненої, самодостатньої особистості без кваліфікованої допомоги ускладнено та потребує значних витрат часу. Неможливість повної адаптації до індивідуальних здібностей та потреб студента. Будь-які дистанційні курси чи програми оцінювання знань розраховані на певні обсяг і рівень потреб користувачів, але вони не врахують їхнього темпераменту, особливостей сприйняття чи уваги. Робота з комп'ютером зменшує живе спілкування викладача та студентів, під час якого викладач може реагувати та впливати на стан студента, його настрій та поведінку. Використання розміщених в інтернеті готових проєктів, рефератів, доповідей стали звичним фактом, який сприяє лише формуванню пошукових навичок, а не підвищенню ефективності навчання.

Кандидат педагогічних наук, доцент І. О. Бартенєва: Яку роботу Ви проводили під час ознайомлення студентів педагогічних коледжів з електронним документообігом, якщо це було передбачено у формувальному експерименті?

Н. Л. Листопад: Дякую. Методика формування цифрової культури студентів коледжів передбачала проведення вебінару «Електронний документообіг», на якому було розглянуто специфіку впровадження електронного документообігу. На вебінарі зазначалося, що актуальність упровадження системи електронного документообігу зумовлена такими факторами: низька виконавська дисципліна і проблеми контролю співробітників; відсутність можливості оперативного пошуку інформації; недостатня інформатизація процесів; застаріла система реєстрації та зберігання документів; відсутність електронного архіву документів; відсутність можливості спільної роботи з документами, утруднений доступ до документації загалом.

Було зазначено, що впровадження системи електронного документообігу дає змогу: забезпечити злагоджену роботу всіх підрозділів; спростити роботу з документами, підвищити її ефективність; підвищити продуктивність праці працівників завдяки скороченню часу створення, опрацювання та пошуку документів; підвищити оперативність доступу до інформації та розмежувати права доступу працівників до інформації.

Нами були розглянуті такі системи: АСКОД, FossDoc, ДОК ПРОФ, Атлас ДОК, Megapolis.DocNet. Відмічалося, що особливістю цих систем є вбудовані додаткові можливості – для наповнення, зберігання, пошуку, відбору, використання адміністративної та будь-якої іншої інформації.

Кандидат педагогічних наук, доцент О. П. Ноздра: У дослідженні Вами виокремлено функції цифрової культури студентів педагогічного коледжу: пізнавальна, регулятивна комунікативна, розкрийте будь ласка їх зміст.

Н. Л. Листопад: Дякую. Пізнавальна функція цифрової культури студентів педагогічного коледжу забезпечує зв'язок між когнітивно-операційним та діяльнісно-практиологічним компонентами цифрової

культури. Ця функція відповідає за пізнання світу, здобуття предметних і метапредметних результатів завдяки аналізу та синтезу внутрішніх зв'язків під час роботи з інформаційними об'єктами, ефективному використанню інформаційних технологій і ресурсів. Ця функція сприяє розвитку пізнавальної активності та самостійності, активізації інтелектуальних зусиль та актуалізації життєвого досвіду студентів.

Регулятивна функція цифрової культури студентів педагогічного коледжу пов'язує між собою мотиваційно-ціннісний і діяльнісно-праксиологічний компоненти цифрової культури. Цей зв'язок забезпечує постановку цілей і завдань в інформаційній діяльності, а також їхнє коригування з огляду на норми і правила соціальної системи. Реалізація цієї функції дає змогу розвивати знання, уміння та навички роботи в цифровому освітньому середовищі і формувати індивідуальне цифрове освітнє середовище.

Комунікативна функція цифрової культури студентів педагогічного коледжу об'єднує когнітивно-операційний та мотиваційно-ціннісний компоненти. Виступає як мотиваційна готовність студента коледжу до ефективної комунікації та взаємодії в цифровому освітньому середовищі через оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями. Ця функція забезпечує формування умінь співпрацювати в колективних видах діяльності, уміння об'єктивно сприймати оточуючих людей та орієнтуватися в партнерах; уміння орієнтуватися в різноманітних ситуаціях спілкування та виконувати необхідні правила комунікації.

В обговоренні взяли участь:

Науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор І. А. Княжева: Шановні колеги! Листопад Наталя Леонідівна випускниця Університету Ушинського. Закінчила магістратуру в 2005 році та одразу влаштувалася на роботу до Одеського педагогічного училища, зараз Комунальний заклад «Одеський педагогічний фаховий коледж». 17 років працює викладачем фахових дисциплін в «Одеському педагогічному фаховому коледжі» та є головою циклової комісії «Педагогіки, психології та фахових дисциплін дошкільної освіти».

Тему дисертаційного дослідження затверджено на вченій раді Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» протоколом №12 від 30.06.2016 року.

Під час виконання дисертаційної роботи Наталя Листопад провела науково-дослідницьку роботу щодо вивчення сучасного стану проблематики, заявленої у дисертації. Було обрано об'єкт, експериментальну базу та методи проведення дослідження, сформульовано актуальність теми, концептуальні засади, сформульовано мету та завдання дослідження. Здобувачка самостійно планувала та проводила експериментальне дослідження, під час якого засвідчила такі необхідні для науковця якості, як старанність, наполегливість, відповідальність, критичне ставлення до отриманих результатів, уміння їх аналізувати, узагальнювати та систематизувати, перевіряти, інтерпретувати. Вважаю її роботу плідною, самостійно виконаною і такою, що вирізняється

науковою новизною і практичним значенням.

Рецензентка, доктор педагогічних наук, професор Т. І. Койчева: Масштабне використання інформації та наукових знань, упровадження цифрових технологій у різні сфери життя потребують оволодіння інформаційними навичками й ціннісного підходу до їх використання. Сьогодні цифрові технології використовують як засоби комунікації та як засоби навчання, при цьому темпи цифровізації часто випереджають навички користувачів щодо їх освоєння. Актуалізується проблема розширення цифрового споживання, формування цифрової культури, яка необхідна для життя в цифровому суспільстві, на основі певних принципів. Цифрова трансформація сучасної економіки вимагає змін у підготовці майбутніх фахівців у напрямі формування їхньої цифрової культури в процесі професійної підготовки. Тому необхідно навчати майбутніх фахівців у закладах освіти не просто навичок роботи в цифровому середовищі, а й формувати цифрові компетентності, цифрову культуру. Отже, актуальність започаткованого дослідження заперечень не викликає.

Дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Мультиплікативна парадигма професійного становлення фахівців» (№ 0114U007157), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 30 червня 2016 року).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: вперше визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування цифрової культури студентів; розроблено модель формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів; визначено і науково обґрунтовано зміст феномену «цифрова культура студентів педагогічних коледжів» та структуру цифрової культури студентів педагогічних коледжів в єдності компонентів (когнітивно-операційного, мотиваційно-ціннісного і діяльнісно-праксеологічного); критерії оцінювання рівнів сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів (когнітивний, ціннісний, діяльнісний) із відповідними показниками; схарактеризовано рівні сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів; уточнено поняття «цифрова грамотність», «цифрова компетентність», «цифрова зрілість» тощо; подальшого розвитку дістала методика підготовки фахових молодших бакалаврів у закладах фахової передвищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні діагностувальної методики сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів та експериментальної методики формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів, комплексу самостійних завдань для студентів коледжу щодо формування їхньої цифрової культури. Матеріали дослідження можуть бути використані в системі вищої,

післядипломної освіти при оновленні змісту професійної підготовки майбутніх учителів.

Загалом високо оцінюючи роботу, висловимо певні зауваження.

1. У підрозділі 1.1. «Цифрова культура як результат розвитку та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій: історико-педагогічний аналіз» логічніше розпочати викладення матеріалу з аналізу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, наводячи вісім етапів, і потім перейти до репрезентації досліджень науковців щодо цифрової культури, і власне тоді показати, що цифрова культура є результатом розвитку і впровадження ІКТ.

2. На с.92 наведено визначення «цифрова грамотність студентів педагогічних коледжів», яке викликає багато запитань: чому це визначення стосується студентів педколеджів, чому це «ступінь оволодіння», чому «первинний досвід», чому «впровадження цифрового обладнання».

3. Визначення основних категорій дисертації не враховують специфіки діяльності педагогічних коледжів: «цифрова компетентність студентів педагогічних коледжів» (с.94), «цифрова зрілість студентів педагогічних коледжів» (с.96-97), «цифровий світогляд студентів педагогічних коледжів» (с.99-100), «цифрова культура студентів педагогічних коледжів» (с.102), «формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів» (с.109).

4. У підрозділі 1.4. авторка послуговується термінами «традиційна культура», «звична культура», «базисна культура», що потребують додаткового роз'яснення.

5. Пропоную подумати над формулювання педагогічних умов. На наш погляд, кожна умова складається з двох, і деякі з них, по-суті, дублюються.

6. Бажано було б зробити аналіз зарубіжних публікацій щодо формування цифрової культури і досвіду підготовки майбутніх педагогів у закладах освіти.

Загальний висновок. Незважаючи на висловлені зауваження, вважаю дисертаційне дослідження Наталі Леонідівни Листопад самостійною завершеною працею, яка містить отримані науково обґрунтовані теоретичні й експериментальні результати. Після виправлення зауважень дисертація може бути подана до розгляду і захисту в спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Рецензентка, кандидат педагогічних наук, доцент І. К. Мардарова:

Актуальність проблеми, науково-педагогічному осмисленню якої присвячене дослідження Листопад Наталі Леонідівни, є незаперечною оскільки якісні зміни в системі освіти неможливі без глобальної цифрової трансформації сучасного освітнього простору України, яка призводить до потреби у фахівцях нової формації здатних ефективно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в майбутній професійній діяльності, бути конкурентоспроможними на національному та європейському ринку праці. Водночас, як зазначає дослідниця, існує низка проблем, що потребують розв'язання: слабка розвиненість інформаційної інфраструктури, несформованість цифрової грамотності у значної частини населення,

недостатня кількість кваліфікованих спеціалістів для підтримки та розвитку цифрової економіки.

Процеси цифрової модернізації, які наразі відбуваються в системі фахової передвищої освіти, мають свою специфіку та об'єктивно спрямовані на забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих педагогах здатних до реалізації накопиченого потенціалу цифрових технологій при зміні традиційних форм навчання та переході на нові способи передачі освітньої інформації. Цифровізація системи фахової передвищої освіти полягає в технологічній та цифровій модернізації інфраструктури фахових коледжів, створенні безпечного цифрового освітнього середовища, використання цифрового освітнього контенту задля збільшення продуктивності навчання студентів, забезпечення просторової та часової гнучкості та освітньої мобільності.

У цьому контексті наукове дослідження Н. Л. Листопад заслуговує, на нашу думку, особливої уваги оскільки дослідниця розглянула цифровізацію освітнього процесу педагогічних коледжів та обґрунтувала педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів. Актуальність обраної дослідницею проблеми підсилюється також необхідністю подолання низки суперечностей між:

- соціальним замовленням сучасного суспільства щодо професійної підготовки у закладах фахової передвищої освіти висококваліфікованих фахівців, здатних до самоосвіти, до професійної діяльності в умовах сучасного цифрового суспільства, і недостатньою теоретичною та практичною розробленістю проблеми формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів;

- педагогічним потенціалом цифрової культури та наявним несистематизованим практичним досвідом з формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів, відсутністю науково-обґрунтованих педагогічних умов, недостатньою розробленістю науково-методичного забезпечення і педагогічного супроводу формування цифрової культури.

Авторка досить переконливо аргументує свій науковий пошук аналізом актуальності поставленої проблеми, недостатнім рівнем її вивчення в педагогічному плані та розробленості навчально-методичного забезпечення. Сфокусованість дослідницького пошуку в цій галузі передбачає пошук нових можливостей підвищення ефективності процесу формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів. Тому, виконана дисертаційна робота «Педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів» є й науково затребуваною та актуальною.

Авторка ставить собі за мету – теоретичне обґрунтування й експериментальну апробацію педагогічних умов, моделі і методики формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів.

Намагаючись досягти цієї мети, дисертантка пропонує, на наш погляд, логічно продуману структуру роботи, що містить вступ, 2 розділи, у яких відображена стратегія наукового пошуку, що дозволяє простежити глибину і змістовність розв'язання поставлених завдань, аналіз дослідницько-

експериментальних даних, висновки, список використаних джерел і змістовні додатки. Структура роботи є обґрунтованою, а її складові тісно взаємопов'язані та демонструють важливі моменти проведеного дослідження. Зміст дисертації відрізняється зрозумілим стилем викладу матеріалу, який підтверджений цитатами з авторитетних джерел, що відображають сучасний погляд вітчизняних та зарубіжних науковців на досліджувальну проблему. Реалізація авторського наукового пошуку обраної проблеми відображена в науковій новизні дослідження. Не викликає сумніву і практичне значення одержаних результатів. У цілому заслуговує на схвалення ціла низка результатів дослідження.

Привертає увагу проведений аналіз термінологічного поля дослідження. Йдеться про наукове обґрунтування змісту феномену «цифрова культура студентів педагогічних коледжів»; уточнення понятійного ряду: «цифрова грамотність», «цифрова компетентність», «цифрова зрілість», «цифровий світогляд», «цифрове освітнє середовище педагогічного коледжу», «формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів».

У дослідженні вперше зроблено спробу обґрунтувати оптимальні педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів: висвітлення у змісті професійної підготовки студентів педагогічного коледжу сутності та особливостей цифрової культури, стимулювання студентів на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності; формування цифрового освітнього середовища педагогічного коледжу та педагогічне менторство в розробці комфортного і безпечного індивідуального цифрового освітнього середовища студента; використання в освітньому процесі професійно-орієнтованого цифрового контенту, фасилітативна підтримка у самостійній розробці студентами авторського цифрового освітнього контенту.

Заслуговують на увагу виокремлені методологічні засади формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів (культурологічний, системний, компетентнісний підходи). Вони дозволили дисертантці визначити зміст функцій, структурних компонентів, критеріїв й показників сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів.

До непересічних результатів дослідження необхідно віднести розроблену та апробовану дисертанткою методику формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів, що розглядається як алгоритмічна процедура цілеспрямованих дій, яка складається із сукупності взаємопов'язаних елементів: мети, змісту, форм, методів і засобів взаємодії студентів і викладачів в освітній діяльності та конкретизованих, обґрунтованих педагогічних умов, що забезпечують формування цифрової культури як базової особистісної якості та включає взаємопов'язані три етапи: когнітивно-збагачувальний, ситуативно-стимульований, проєктно-творчий. Вона охоплює навчально-методичний комплекс, контрольні матеріали, комп'ютерне програмне забезпечення, цифрові інструменти та сервіси: програми підготовки електронних презентацій, інструменти для

створення графіки та інфографіки, інструменти для редагування та обробки відео, створення відеозавдань, системи для створення тестів, сервіси для створення інтерактивних вправ, ігор, кросвордів та вікторин, сервіси для створення ментальних карт, інтерактивних робочих аркушів, сервіси для організації та проведення занять, оцінювання та контролю здобутих знань, умінь і навичок, онлайн-дошки, системи електронного документообігу тощо. На наш погляд, охоплення й використання великого за обсягом цифрового та програмного забезпечення, надало авторці змогу вийти на рівень значущих, науково обґрунтованих узагальнень і вагомих висновків щодо формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів. Завдяки розробленим і використаним навчально-методичним матеріалам та цифровому інструментарію дослідження має не лише науково-теоретичне, а й вагоме практичне значення.

Результативність дослідження забезпечено використанням комплексу взаємопов'язаних емпіричних і теоретичних методів дослідження, репрезентативністю вибірки для кількісного і якісного аналізу одержаних результатів. Кількісні та якісні показники експериментального дослідження, їхній статистичний і математичний аналіз (U – критерій Манна-Уїтні, критерій узгодженості Пірсона χ^2) підтверджують результативність впровадження педагогічних умов, моделі та методики формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів.

Виконана робота свідчить про вміння автора систематизувати і узагальнювати наукові та практичні напрацювання, робити порівняльно-педагогічний аналіз, виокремлювати головне, пропонувати рішення та бачити перспективи розвитку обраної проблеми дослідження.

Подана дисертаційна робота свідчить про наукову зрілість дисертантки, її вміння бачити актуальні проблеми цифровізації освіти, готовність розв'язувати їх на достатньому науковому рівні. У цілому дисертаційна робота Листопад Наталі Леонідівни за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дослідженням.

Водночас, вважаємо доцільним висловити певні пропозиції.

1. Доречно, на нашу думку, назву підрозділу «1.1 Цифрова культура як результат розвитку інформаційно-комунікаційних технологій: історико-педагогічний аналіз» доповнити як «Цифрова культура як результат розвитку та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій: історико-педагогічний аналіз». Оскільки дисертантка в змісті підрозділу аргументує саме впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню систему України та держав Європейського Союзу.

2. Дисертанткою, у результаті проведеного історичного вектору трансформації історико-педагогічного дослідження, було виокремлено вісім етапів розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та впровадження їх в освітню практику (с. 53). Варто було б, на нашу думку, змінити назву першого етапу «передумови розвитку інформаційно-комунікаційних технологій» на «передумови розвитку та особливості розповсюдження інформації» (VI ст. до н.е. – XV ст. н.е.). Оскільки в змістовному

обґрунтуванні цього етапу, дисертантка достатньо чітко визначила хронологічні межі пошуку засобів зберігання, нагромадження і передавання саме інформації.

3. У підрозділі «1.3. Сутність і структура цифрової культури студентів педагогічних коледжів», з метою виявлення відповідності стандартів фахової передвищої освіти запропонованим вимогам щодо формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів було проведено системний аналіз затверджених стандартів фахової передвищої освіти (с. 89), однак, на нашу думку, доцільно було б таблицю 1.1 Аналіз стандартів фахової передвищої освіти (галузь знань 01 Освіта/Педагогіка) перенести до додатків, а параграф посилити саме описом структурних компонентів цифрової культури студентів педагогічних коледжів (когнітивно-операційний, мотиваційно-ціннісний, діяльнісно-практиологічний).

4. У підрозділі «2.1. Критерії, показники та рівні сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів» забагато сторінок присвячено опису експериментальної роботи з формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів, на нашу думку, доцільно було б розроблені методичні рекомендації щодо реалізації методики діагностики сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів та розрахунок U-критерія Манна-Уїтні на констатувальному етапі дослідження перенести до додатків.

5. Розроблена модель формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів відображає взаємозв'язок всіх виділених блоків (підсистем), забезпечує інтеграцію мети та завдань формування цифрової культури, включає зміст, форми, методи та технології процесу формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів на основі культурологічного, системного, компетентнісного підходів. Цілісність моделі формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів забезпечується єдністю її структурних блоків, однак у моделі не відображено такі функції цифрової культури студентів педагогічних коледжів як пізнавальна, регулятивна, комунікативна, які розглянуто в дисертації, на нашу думку, функції необхідно додати до структурно-теоретичного блоку моделі.

6. Результати педагогічного експерименту супроводжуються матеріалами у вигляді таблиць, доповнюються додатками, які суттєво розширюють та уточнюють змістове поле дисертаційної роботи та свідчать про достовірність і ґрунтовність проведеного дослідження. Проте, на нашу думку, необхідно для наочності представити остаточні результати дослідження у вигляді порівняльних діаграм.

7. Текст дисертації не позбавлений стилістичних та орфографічних огріхів.

Висловлені пропозиції, однак, не знижують високої теоретичної та практичної цінності проведеного дослідження.

Дисертація Листопад Наталі Леонідівни «Педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів» за змістом, завершеністю, достовірністю отриманих результатів та новизною відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, а її автор Листопад Наталя Леонідівна заслуговує на рекомендацію до розгляду її дисертації, після доопрацювання, у спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Доктор педагогічних наук, професор Т. Ю. Осипова: Доеднуюсь до висловлень колег щодо актуальності теми дослідження, яке підсилюється багатовимірністю досліджуваного феномену, що потребує ґрунтовного вивчення задля репрезентативного його представлення в сучасному науковому дискурсі. У дисертації подано теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів, що дозволило обґрунтувати педагогічні умови, побудувати модель і розробити методику забезпечення цього процесу, експериментально перевірити їх ефективність.

Вважаю, що робота є цікавою та актуальною, відповідає усім вимогам та у подальшому може бути рекомендованою до захисту в спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Доктор педагогічних наук, професор Н. М. Черненко: Основними завданнями державної політики України виступають: модернізація інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури; розвиток та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій; ефективне формування та використання національних інформаційних ресурсів і забезпечення широкого, вільного доступу до них; забезпечення громадян суспільно значущою інформацією та розвиток незалежних засобів масової інформації; підготовка людини до життя і роботи в цифровому суспільстві та створення необхідної нормативної правової бази побудови цього суспільства, тому актуальність виконаного дослідження не викликає сумніву.

На мою думку, робота є своєчасною, відповідає усім вимогам та у подальшому може бути рекомендованою до захисту в спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Учений секретар наукового семінару, кандидат педагогічних наук, доцент О. А. Галіцян представила відомості щодо апробації основних положень дисертації, повноти опублікованих наукових результатів Листопад Н. Л. та проект рішення висновку.

Відомості про повноту надрукованих наукових результатів автора: Монографія

1. Листопад Н. Л. Електронно-освітній контент як засіб розвитку цифрової культури студентів закладів фахової передвищої освіти. *Теорія і практика підготовки майбутніх педагогів до інновацій в професійній діяльності* : колективна монографія / О. А. Листопад, Т. Г. Постоян, О. А. Кудрявцева, І. К. Мардарова, Н. Л. Листопад, Н. М. Гуданич,

М. В. Савченкова. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. С 152-192.

Публікації у наукових фахових виданнях України

2. Листопад О. А., Буханенко Н. Л. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування як форма взаємодії суб'єктів освітнього процесу. *Наша школа*. № 5. 2006. С. 6–9.

3. Листопад Н. Л. Формування інформаційної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / за ред. проф. Тетяни Степанової*. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. № 2 (65). С. 177–182. DOI: 10.33310/2518-7813-2019-65-2-177-182

4. Листопад Н. Модель формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2022. Вип. 58. С. 79–89. DOI 10.31909/26168812.2022-(58)-9

5. Листопад Н. Л. Інформаційно-методичне забезпечення формування цифрової культури студентів засобами дистанційної освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. Глухів : ГНПУ імені Олександра Довженка, 2022. № 3 (50), Частина 1. С. 160–170. DOI: 10.31376/2410-0897-2022-3-50-160-170

6. Листопад Н. Л. Освітній медіапростір як засіб формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. Глухів: ГНПУ імені Олександра Довженка, 2022. № 48. С. 173–179. DOI: 10.31376/2410-0897-2022-1-48-173-179

Публікації у наукових періодичних виданнях інших держав

7. Листопад Н. Л. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній підготовці майбутніх фахівців в умовах сучасного полікультурного простору. *Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі: міжнародний журнал*. Харбін: Харбінський інженерний університет, 2019. Випуск 2. С. 98–101.

8. Листопад Н. Л. Засоби формування цифрової компетентності як складової цифрової культури студентів педагогічних коледжів. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. Instytut Spraw Administracji Publicznej. Lublin, 2023. № 5(57). Р. 29–33.

9. Листопад Н. Л. Проектування цифрового освітнього середовища навчальної дисципліни. *Modern engineering and innovative technologies, International periodic scientific journal*. Germany, 2023. № 29. Part 3. Р 40–45.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

10. Листопад О.А., Буханенко Н.Л. Проблема формування пізнавального інтересу дитини в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського. *Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців*,

присвячені педагогічній спадщині К. Д. Ушинського Одеса, ПДПУ, 2005. С. 3–4.

11. Листопад О. А., Буханенко Н. Л. Духовний розвиток особистості дошкільника. *IV Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині К. Д. Ушинського*. Одеса: ПДПУ, 2006. С. 145–147.

12. Листопад О. А., Листопад Н. Л. Проблема розвитку творчої активності студентів у навчальному процесі. *Управління якістю підготовки фахівців у вищій школі: історія, досвід, перспективи*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Одеса 14-15 листопада 2006 р.) Одеса: ПДПУ ім. К.Д. Ушинського, 2007. С. 58–61.

13. Листопад О. А., Листопад Н. Л. Особливості розвитку творчого потенціалу студентів. *V Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині К. Д. Ушинського* Одеса, ПДПУ: 2007. С. 265–267.

14. Листопад Н. Л. Інноваційна діяльність педагога як фактор удосконалення навчального та виховного процесів в дошкільному навчальному закладі. *Педагогіка в системі гуманітарного знання*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (Одеса, 13-14 березня 2015 року). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2015. С 195–197.

15. Листопад Н. Л. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців в умовах освітнього полікультурного простору. *Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (Одеса, 15-16 жовтня 2017 року). Харків: Право, 2017. С. 116–118.

16. Листопад Н. Л. Теоретичні засади впровадження інноваційних технологій в освітній процес дошкільного навчального закладу. *Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм*. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Кременчук, 24 лютого 2017 року) Кременчук: Методичний кабінет, 2017. С. 171–173.

17. Листопад Н. Л. Формування інформаційної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах педагогічного училища. *Проблеми якості дошкільної освіти і професійної підготовки майбутніх педагогів у вищій школі*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (Одеса, 26-27 жовтня 2017 року). Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2017. С. 54–55.

18. Листопад Н. Л., Фортунова Н. І. Формування інформаційної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Інновації та їх місце в модернізації дошкільної та професійної освіти*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (Одеса, 25-26 жовтня 2018 року). Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2018. С 74–75.

19. Листопад Н. Л. Виховання культури використання комп'ютера у дітей старшого дошкільного віку. *Інновації в професійній діяльності педагога: проблеми, теорія, практика*. Матеріали міжнародної науково-

практичної конференції, (Одеса, 17-18 жовтня 2019 року). Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. С. 99–101.

20. Листопад Н. Л. Інформаційна культура вихователів закладів дошкільної освіти. *Актуальні проблеми сучасної дошкільної та вищої освіти*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (Одеса, 29-30 жовтня 2019 року). Одеса: Бондаренко М. О., 2019. С. 168–170.

21. Листопад Н. Л. Формування медіаграмотності майбутніх вихователів ЗДО. *Сучасні тренди розвитку освіти: перспективи і здобутки*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (Одеса, 27-28 жовтня 2020 року). Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. Ч. I. С. 62–64.

22. Листопад Н. Л. Формування інформаційно-цифрової компетентності дітей передшкільного віку. *Сучасні виклики і актуальні проблеми підготовки майбутніх педагогів до інновацій в професійній діяльності*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (Одеса, 25-26 жовтня 2022 року), Ч. I. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. С. 160–170.

23. Листопад О. А., Листопад Н. Л. Педагогічний інструментарій формування цифрової культури майбутнього педагога. *Традиційні та інноваційні підходи розвитку сучасної освіти в Україні*. Матеріали VI всеукраїнської науково-практичної конференції, (Одеса 01-02 грудня 2022 року). Одеса: КЗ «ОФПК», 2022. С. 78–83.

24. Листопад Н. Л. Мультимедійні освітні матеріали з динамічною графікою. *Technique and technology of the future '2023*. International scientific conference, (Germany, Karlsruhe, 2023). Karlsruhe: Sergeieva&Co, P. 67–70.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

25. Листопад Н. Л. Інноваційні технології навчання як чинник інтенсифікації навчально-пізнавальної діяльності студентів. *Наша школа*. 2012. № 2. С. 22–25.

26. Листопад Н. Л. Дошкільний вік – початкова сходинка до духовного розвитку особистості. *Виховання і культура*. 2013. № 1. С. 23–26.

27. Листопад Н. Л. Формування професійної компетентності студентів шляхом впровадження інформаційних технологій. *Наша школа*. 2013. № 3. С. 54–56.

28. Листопад Н. Л. Педагогічні умови формування комп'ютерної грамотності дітей старшого дошкільного віку. *Педагогічна спадщина Костянтина Дмитровича Ушинського у вимірі сучасної освіти: збірник наукових статей*. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. С. 77–81.

29. Листопад Н. Л. Цифрова компетентність в методичній діяльності педагогів у системі дошкільної освіти. *Педагогічна освіта у вимірі інноваційних освітніх реалій: збірник наукових статей*. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. С. 102–106.

30. Листопад Н. Л. Використання цифрових технологій у формуванні цифрових еталонів на заняттях з дітьми середнього дошкільного віку.

Дошкільна, початкова і вища освіта: реалії та перспективи: збірник наукових статей. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. С. 69–73.

31. Листопад Н. Л. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб корекції фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення у дітей з дизартрією. *Сучасний освітній процес: сутність та інноваційний потенціал: збірн. наук. статей.* Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. С. 77–80.

ВИСНОВОК

1. Уважати, що дисертація Листопад Наталі Леонідівни з теми «Педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, є завершеним самостійним дослідженням з актуальної проблеми, відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

1.1. Уважати, що дисертаційне дослідження містить наукову новизну: вперше визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування цифрової культури студентів (висвітлення у змісті професійної підготовки студентів педагогічного коледжу сутності та особливостей цифрової культури, стимулювання студентів на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності; формування цифрового освітнього середовища педагогічного коледжу та педагогічне менторство в розробці комфортного і безпечного індивідуального цифрового освітнього середовища студента; використання в освітньому процесі професійно-орієнтованого цифрового контенту, фасилітативна підтримка у самостійній розробці студентами авторського цифрового освітнього контенту); розроблено модель (цільовий, методологічний, структурно-теоретичний, процесуальний, методичний, діагностувально-оцінювальний, результативний блоки) формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів; визначено і науково обґрунтовано зміст феномену «цифрова культура студентів педагогічних коледжів» та структуру цифрової культури студентів педагогічних коледжів в єдності трьох компонентів: когнітивно-операційного, мотиваційно-ціннісного і діяльнісно-праксеологічного; критерії оцінювання рівнів сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів (когнітивний, ціннісний, діяльнісний) із відповідними показниками; схарактеризовано рівні сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів (високий, достатній, задовільний, низький); уточнено поняття «цифрова грамотність», «цифрова компетентність», «цифрова зрілість», «цифровий світогляд», «цифрове освітнє середовище педагогічного коледжу», «формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів», подальшого розвитку дістала методика підготовки фахових молодших бакалаврів у закладах фахової передвищої освіти.

1.2. Уважати, що дисертаційне дослідження має практичну значущість,

що полягає в розробленні діагностувальної методики сформованості цифрової культури студентів педагогічних коледжів та експериментальної методики формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів; комплексу самостійно-дослідницьких завдань для студентів коледжу для набуття ними уявлень щодо формування їхньої цифрової культури. Матеріали дослідження можуть бути використані в системі підготовки фахових молодших бакалаврів у закладах фахової передвищої освіти. Матеріали стануть при нагоді під час проходження студентами ознайомлювальної й активної педагогічної практики, виконання кваліфікаційних робіт; у системі вищої, післядипломної педагогічної освіти.

1.3. Особистий внесок здобувача в наукових статтях, опублікованих у співпраці охоплює: у колективній монографії розділ «Електронно-освітній контент як засіб розвитку цифрової культури студентів закладів фахової передвищої освіти» (1,9 арк.) [1]; розкриття особливостей і обґрунтування індивідуального стилю педагогічного спілкування як форми взаємодії суб'єктів освітнього процесу [2]; дослідження проблеми формування пізнавального інтересу дитини [10]; визначення проблем та механізмів духовного розвитку особистості дошкільника [11]; опис результатів дослідження шляхів вдосконалення розвитку творчої активності студентів у освітньому процесі закладів вищої освіти [12]; розроблення структури й технологічних особливостей розвитку творчого потенціалу студентів [13]; аналіз шляхів та засобів формування інформаційної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти [18]; визначення педагогічного інструментарію формування цифрової культури майбутнього педагога [23].

2. Затвердити висновок засідання наукового (фахового) семінару Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» про дисертацію Листопад Н. Л. з теми «Педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2.1. Дисертаційна робота виконана відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Мультиплікативна парадигма професійного становлення фахівців» (№ 0114U007157), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

2.2. Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес Комунального закладу «Одеський педагогічний фаховий коледж» (акт про впровадження № 204 від 22.11.2023р.), Комунального закладу «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж» (акт про впровадження № 501 від 13.10.2023р.); Комунального закладу «Балтський педагогічний фаховий коледж» (акт про впровадження № 655 від 09.11.2023р.); Відокремленого структурного підрозділу «Дубенський педагогічний фаховий коледж Рівненського державного гуманітарного

університету» (довідка про впровадження № 116 від 02.06.2023 р.); Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка» (акт про впровадження № 114 від 12.06.2023р.); Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (акт про впровадження № 2005/31 від 06.11.2023р.); Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського (акт про впровадження № 01-12/01/713 від 28.09.2023р.).

2.3. **Основні результати дослідження** висвітлено у 31 публікації автора, з яких: 1 колективна монографія, 6 статей у наукових фахових виданнях України, 3 публікації в періодичному міжнародному науковому виданні, 20 публікацій апробаційного характеру.

3. **Ухвалили:** з урахуванням виправлення висловлених зауважень, рекомендувати дисертаційну роботу Листопад Наталі Леонідівни з теми «Педагогічні умови формування цифрової культури студентів педагогічних коледжів» до попереднього розгляду і захисту в спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Результати голосування:

присутні – 15,
«за» – 15,
«проти» – немає.

Висновок прийнято одностайно.

Голова
наукового (фахового) семінару,
доктор педагогічних наук,
професор

 Тетяна КОЙЧЕВА

Учений секретар
наукового (фахового) семінару,
кандидат педагогічних наук,
доцент

 Ольга ГАЛІЦАН

